

ساختار هزینه خانوارها در استان خراسان و مقایسه آن با کل کشور

دکتر اسمعیل ابونوری^۱
مهندس فریدرضا ایرجی^۲

چکیده

ارنست انگل آماردان آلمانی با تجزیه و تحلیل ساختار بودجه خانوارها دریافت که با افزایش درآمد، سهم خوراک کاهش مییابد. به عبارت دیگر، کسش درآمدی تقاضای خوراک نسبتاً پایین است. در این تحقیق کسش انواع هزینه ها در استان خراسان و کل کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی، در دوره ۱۳۵۰-۱۳۸۱ برآورد و با هم مقایسه شده است. نتایج حاصل از برازش معادلات رگرسیونی لگاریتمی و آزمون فرضیه ها حاکی از آن است که در مناطق شهری و روستایی استان خراسان و کل کشور، کسش هزینه ای گروه «خوراکی و دخانی» کمتر از واحد بوده و ضروری تلقی شده است. کسش گروه «پوشاک و کفش» در مناطق شهری خراسان برابر واحد، در مناطق روستایی خراسان، شهری و روستایی ایران کمتر از واحد بوده است. کسش هزینه ای گروه «مسکن» در مناطق شهری، روستایی و کل استان خراسان یک، ولی در مناطق شهری، روستایی و کل کشور بیشتر از یک به دست آمده است. کسش هزینه ای گروه «سایر هزینه ها» در مناطق شهری خراسان، کل استان و کل کشور بیشتر از یک و در سایر موارد برابر یک بوده است. کاهش نسبت هزینه های خوراکی و دخانی به کل هزینه ها در مناطق شهری و روستایی (بدون توجه به توزیع آنها و تغییرات نسبی قیمتها) مبین افزایش رفاه متوسط خانوارها بوده است.

واژه های کلیدی: کسش هزینه، کالاهای خوراکی، کالاهای غیرخوراکی، منحنی انگل، استان خراسان، ایران.

۱- دانشیار دانشگاه مازندران. بابلسر: بخش اقتصاد دانشگاه مازندران. تلفن ۰۹۱۱۱۱۲۱۷۶

Email: esmaiel.abounoori@gmail.com

۲- کارشناس ارشد سیستمهای اقتصادی-اجتماعی، مدیر سازمان بورس منطقه ای خراسان.

۱. مقدمه

نتایج جابجایی در هزینه های خانوارها، بر ساختارهای تقاضا (Demand patterns) و ساختارهای اشتغال (Employment structures) اثر میکند. رفاه اقتصادی خانوارها و در نتیجه رفاه اقتصادی هر جامعه بستگی به سطح و توزیع مصرف انواع کالاها در آن جامعه دارد. بنابراین، با تجزیه و تحلیل بودجه خانوارها می توان وضعیت رفاه اقتصادی جامعه را ارزیابی نمود. ارنست انگل آماردان آلمانی با تجزیه و تحلیل ساختار بودجه خانوارها دریافت که با افزایش درآمد، سهم خوراک کاهش مییابد. به عبارت دیگر، کشش درآمدی تقاضای خوراک نسبتاً پایین است. مطالعه کششها در طول زمان و مقایسه آنها، عملکرد سیاستهای اقتصادی در مسیر زمان را منعکس خواهد ساخت. هدف اصلی در این تحقیق تجربی تجزیه و تحلیل بودجه خانوارهای استان پهناور خراسان در طول سه دهه (۱۳۵۰-۱۳۸۱) به تفکیک مناطق شهری و روستایی و مقایسه آن با کل کشور است. برای این منظور، یک فرضیه و یک پرسش کلی مطرح شده است:

۱. طبق نظریه انگل، کشش هزینه ای «مواد خوراکی و دختانی» در استان خراسان و کل کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی، کمتر از واحد است.
 ۲. کشش هزینه ای «پوشاک و کفش»، «مسکن» و «سایر هزینه ها» در استان خراسان و کل کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی چقدر بوده است؟
- برای برآورد کشش هزینه ای انواع کالاها در سبد مصرفی خانوارها، از اطلاعات سری زمانی منتشره بوسیله مرکز آمار ایران، استفاده شده است. این مقاله در پنج بخش تدوین شده است. بخش دوم به مروری بر ادبیات موضوع تحقیق و بخش سوم به جمع آوری و توصیف اطلاعات اختصاص یافته است. در بخش چهارم پس از برآورد منحنی انگل، کشش متوسط انواع هزینه ها به دست آمده است و سرانجام نتایج در بخش پنجم تقدیم شده است.

۲. مروری بر ادبیات موضوع تحقیق

یکی از اساسی ترین دیدگاههای نظری برای تحلیل هزینه خانوارها، منحنی انگل است. منحنی انگل ارتباط بین هزینه یک کالی معین و هزینه کل خانوار را نشان میدهد. به عبارت دیگر، منحنی انگل مکان هندسی نقاطی است که مقادیر تعادلی از یک کالای معین را به سطوح متفاوت از درآمد پولی (هزینه کل) ربط می دهد. چنین منحنیهایی به آسانی به کمک منحنیهای درآمد-مصرف ترسیم می گردند. اگر

منحنی انگل با شیب ملایمی به طرف بالا حرکت کند، تغییرات در درآمد پولی اثر چندانی روی مصرف ندارد. منحنی انگل با چنین مشخصه ای بیانگر این نکته است که این کالا وقتی درآمد پایین است خریداری می شود، اما مقدار خرید هماهنگ با افزایش درآمد افزوده نمی شود. اگر کالای مورد نظر مواد غذایی باشد. چنین کالاهایی که دارای کشش درآمدی پایین هستند را «کالاهای ضروری» می نامند. شیب نسبتاً تند این نوع منحنیها نشان دهنده آن است که مقدار خرید، نسبت به تغییرات درآمد، تغییرات چشمگیری از خود نشان می دهد. چنین منحنی، نشان دهنده کشش درآمدی تقاضای نسبتاً بالاست. این نوع کالاها را «کالاهای لوکس» می نامند. منحنیهای انگل به شکل مقعر از بالا، خط مستقیم و یا مقعر از پایین هستند، بسته به آن که کشش درآمدی تقاضا به ترتیب کمتر از یک، مساوی یک و یا بیشتر از یک باشد.

هیاشی^۱ (۱۹۹۵) با برآورد منحنیهای انگل براساس اطلاعات مقطعی دو نسل از خانوارهای ژاپنی به آزمون فرضیه «تقاضای خانوار برای کالاها در مقابل تقسیم منابع درون خانواده بی تغییر است» پرداخت. او دریافت که ساختار هزینه خوراکی بطور معنادار متأثر از تقسیم منابع میباشد. آندسته از اقلام خوراکی که سهم بودجه آنها با سهم درآمد خانوار نسل قدیمی تر ارتباط داشته اند، دقیقاً آن دسته از اقلام مورد علاقه آنها مانند حبوبات، مواد دریایی و سبزیجات بوده است.

بانکس، بلوندل و لیوبل^۲ (۱۹۹۷) در بررسی تقاضای مصرفکننده بوسیله تحلیل ناپارامتریکی ساختارهای هزینه های مصرفکننده دریافتند که منحنی انگل باید شامل جمله های مربع بصورت لگاریتم هزینه باشد.

بیلز و کلینو^۳ (۲۰۰۱) با استفاده از هزینه مصرفکنندگان، «منحنیهای انگل کیفیت» (Quality Engel curves) را برای ۶۶ کالای بادوام برآورد کردند. نتایج نشان داده است که متوسط قیمت پرداختی از سال ۱۹۸۰ تا ۱۹۹۶ برای کالاهای با منحنیهای انگل کیفیت شیب دارتر افزایش یافته است، آنها متوسط رشد کیفیت سالانه را ۳،۷ درصد، به اندازه ۲،۲ درصد بیشتر از تورم، برای کالاها برآورد کردند.

گیرما و کدیر^۴ (۲۰۰۳) با برآورد منحنیهای انگل بصورت کمانی (درجه دوم) برای خوراک با استفاده از اطلاعات بودجه خانوارهای شهری اتیوپی ۱۹۹۴ تناقض شدیدی را در مقایسه با کشورهای توسعه یافته مشاهده کردند. سهم خوراک با افزایش هزینه افزایش یافته و پس از یک نقطه آستانه ای شروع به کاهش نموده است. آنها با برآورد

^۱Hayashi(1995)

^۲Banks, Blundell and Lewbel(1997)

^۳Bils and Klenow(2001)

^۴Girma and Kedir(2003)

مدل شبه پارامتریکی انعطافپذیرتر، استحکام این ارتباط U وارونه را تشکیل دادند که برونزایی هزینه را تصحیح میکند.

طبق ترینگ^۵ (۲۰۰۴) در اقتصاد پس کینزیینی (Post Keynesian)، نظریه پردازان با گرایش به تفکر سلسله مراتب نیازهای ماسلو (Maslow's hierarchy of needs) جایگزینی را برای نظریه انتخاب نیوکلاسیکها بوجود آوردند. بجای آنکه هر فرد نمونه گیری از مجموعه انتخاب کامل را انجام دهد، افراد با افزایش درآمد نیازهای (اساسی) روانی را برای ارضای سلامتی و نیازهای اجتماعی و آنگاه نیازهای برتر همراه با خود-واقعیتگرایی را رتبه بندی میکنند. این چارچوب پایه نظری منحنی انگل را فراهم می آورد، چون با افزایش درآمد، مصرفکننده از هر نیاز بخصوصی که ارضا شده است، اشباع میگردد.

۲-۱. کشش هزینه ای (درآمدی) تقاضا

ضریب کشش هزینه ای (درآمدی) تقاضا (ε) در هر واحد از زمان عبارتست از، درصد تغییر در میزان کالای خریداری شده ($\frac{\Delta X}{X}$) ناشی از درصد تغییر در درآمد پولی مصرفکننده ($\frac{\Delta M}{M}$). بنابراین، کشش درآمدی طبق تعریف برابر $\varepsilon = \frac{\Delta X}{\Delta M} \frac{M}{X}$ است. کالایی که ضریب کشش درآمدی آن مثبت باشد، کالای عادی و کالایی که ضریب کشش درآمدی آن منفی باشد، کالای پست تلقی میگردد. به عبارت دیگر، شیب منحنی انگل برای کالای عادی مثبت و برای کالای پست در فاصله درآمدی مشخص منفی است.

قوانین انگل براساس ضریب کشش تقاضا بر مبنای درآمد، تحت سه قانون مطرح شده است. طبق قانون اول انگل، ضریب کشش مخارج تغذیه کمتر از واحد است. طبق قانون دوم انگل، ضریب کشش مخارج ناشی از اجاره خانه، سوخت و روشنایی مساوی واحد است. براساس قانون سوم انگل، ضریب کشش مخارجی که کمتر ضروری باشد، بیشتر از واحد است.

اگر X و M به ترتیب مقدار مخارج و درآمد پولی مصرفکننده باشد، کشش درآمدی تقاضا را می توان بصورت زیر نوشت:

$$\varepsilon = \frac{dX}{dM} \frac{M}{X}$$

بنابراین، خواهیم داشت:

$$\frac{dX}{X} = \varepsilon \frac{dM}{M}$$

⁵Trigg(2004)

با انتگرالگیری از طرفین این معادله، میتوان نوشت:

$$\ln X = \varepsilon \ln M + \ln c$$

بنابراین، منحنی انگل به صورت زیر خواهد بود:

$$X = cM^\varepsilon$$

۲-۲. روشهای برآورد منحنی انگل

هوتاکر^۶ در سال ۱۹۵۷ برای برآورد منحنی انگل، از رابطه رگرسیون چند متغیره به صورت زیر استفاده نموده است:

$$\text{Log } Y_k = \beta_0 + \beta_1 \text{Log } X + \beta_2 \text{Log } N + u$$

که در آن Y_k مخارج مربوط به گروه کالای k ، X کل هزینه های خانوار و N بعد یا اندازه خانوار است. بنابراین، پارامتر β_1 کشش مخارج مربوط به گروه کالا k ام نسبت به کل بودجه (مخارج) خانوارها را نشان می دهد و پارامتر β_2 کشش مخارج مربوط به گروه کالای k را نسبت به بعد خانوارها مشخص مینماید. از دیدگاه اقتصادی چنانچه میزان عددی کشش (β_1) کوچکتر از یک باشد، گروه کالای k ضروری تلقی میگردد و چنانچه این پارامتر مقداری بزرگتر از یک باشد، آن گروه کالا، یک کالای لوکس است. اگر پارامتر β_2 مثبت باشد، رابطه مستقیم بین بعد خانوار و مخارج گروه k ام کالاها وجود دارد؛ اگر این ضریب کوچکتر از واحد باشد بدان معنی است که با افزایش بعد خانوار، مخارج مورد نظر به نسبت کمتری بالا می رود. در مقابل چنانچه علامت این پارامتر منفی باشد، نشاندهنده نوعی صرفه جویی نسبت به مقیاس می باشد. به عبارت دیگر، با فرض ثابت بودن کل بودجه (مخارج) خانوار، با افزایش بعد خانوار، سهم مخارج گروه کالای k در مخارج خانوار کاهش می یابد.

در این مقاله بعلاوه دسترسی به اطلاعات بعد خانوارها در گروههای هزینه ای (درآمدی) در استان خراسان، برای برآورد منحنی انگل در نقاط شهری و روستایی خراسان و کل کشور، از اطلاعات مربوط به سری زمانی استفاده شده است. با توجه به این که ایران در طول سالهای ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۷ درگیر جنگ بوده، و با عنایت به این که این موضوع از جمله عوامل تأثیر گذار در مصرف خانوارها می باشد، جنگ بصورت متغیر مجازی به الگوهای مورد نظر اضافه شده است. در این تحقیق تابع منحنی انگل بصورت مدل لگاریتم-لگاریتمی (Log-Log) زیر استفاده شده است:

$$\text{Ln } y_{ij} = \text{Ln } a_j + \eta_j \text{Ln } x_i + c_j DW + u_{ij}, \quad j = 1, 2, 3, 4. \quad (1-2)$$

^۶ Houthaker

همچنین به منظور برآورد منحنی انگل در کل مناطق شهری و روستایی استان خراسان و کل کشور از الگوی زیر استفاده می شود :

$$\ln y_{ij} = \ln a_j + \eta_j \ln x_i + c_j DW + d_j DR + u_{ij}, \quad j = 1, 2, 3, 4. \quad (2-2)$$

که در آنها

X_i : متوسط کل هزینه های «خوراکی و دخانی» و «غیرخوراکی» سرانه خانوارها.

Y_{i1} : متوسط هزینه های «خوراکی و دخانی» سرانه خانوارها.

Y_{i2} : متوسط هزینه های «پوشاک و کفش» سرانه خانوارها.

Y_{i3} : متوسط هزینه های «مسکن» سرانه خانوارها.

Y_{i4} : متوسط «سایر هزینه ها» سرانه خانوارها.

DW : متغیر مجازی که در سالهای جنگ ارزش یک و در سالهای صلح ارزش صفر دارد.

DR : متغیر مجازی که برای مناطق روستایی ارزش یک و برای مناطق شهری ارزش صفر اختیار می کند.

۳. جمع آوری و توصیف اطلاعات

برای برآورد کسب هزینه ای انواع کالاها در سبد مصرفی خانوارها، از اطلاعات سری زمانی منتشره بوسیله مرکز آمار ایران، استفاده شده است. نتایج تفصیلی بودجه خانوارها به تفکیک مناطق شهری و روستایی هر ساله بوسیله مرکز آمار ایران بصورت نمونه گیری جمع آوری و در دو نشریه جداگانه (متاسفانه با حدود ۲ سال وقفه!) چاپ و منتشر میگردد. در این نشریه انواع کالاهای موجود در سبد کالای خانوارهای ایرانی به دو مجموعه «خوراکی و دخانی» و «غیر خوراکی» تقسیم شده است: مجموعه گروههای خوراکی و دخانی در ۹ گروه؛ ۱- آرد، رشته، غلات و فرآورده های آن، ۲- گوشت، ۳- شیر و فرآورده های آن و تخم پرندگان، ۴- روغنها و چربیها، ۵- میوه ها و سبزیها، ۶- خشکبار و حبوبات، ۷- قند و شکر، شیرینیها، چای، قهوه و کاکائو، ۸- ادویه ها، چاشنیها و سایر ترکیبات خوراکی و ۹- نوشابه ها، غذاهای آماده و دخانیات.

مجموعه گروههای غیر خوراکی در ۷ گروه؛ ۱- پوشاک و کفش، ۲- مسکن، ۳- لوازم، اثاثه، ملزومات و خدمات خانوار، ۴- بهداشت و درمان، ۵- حمل و نقل و ارتباطات، ۶- تفریحات، سرگرمیها و خدمات فرهنگی و ۷- کالاها و خدمات متفرقه خانوار.

۱-۳. رفتار مصرفی خانوارهای شهری استان و کل کشور

جدول ۱-۳ متوسط هزینه های «خوراکی و دخانی»، هزینه های «غیر خوراکی» و نسبت هزینه های خوراکی و دخانی به کل هزینه های یک خانوار شهری استان و کشور را در سالهای مختلف نشان می دهد.

جدول ۱-۳: متوسط هزینه های خوراکی و غیرخوراکی سالانه خانوارهای شهری خراسان در مقایسه با کل کشور (ریال - جاری).

مناطق شهری کشور			مناطق شهری خراسان			سال
خوراکی کل	غیر خوراکی	خوراکی و دخانی	خوراکی کل	غیر خوراکی	خوراکی و دخانی	
۰/۴۴	۷۴۴۶۰	۵۷۴۷۲	۰/۵۱	۳۵۴۷۲	۳۶۸۰۴	۱۳۵۱
۰/۴۲	۸۲۲۲۳	۵۸۵۰۹	۰/۵۳	۳۰۷۸۰	۳۴۷۵۲	۱۳۵۲
۰/۳۹	۱۴۲۶۶۸	۹۱۹۴۴	_____	_____	_____	۱۳۵۳
۰/۴۰	۱۹۷۵۸۰	۱۳۶۴۵۲	_____	_____	_____	۱۳۵۴
۰/۳۳	۲۹۲۵۰۰	۱۴۴۸۲۹	۰/۳۲	۱۹۱۴۱۲	۸۸۴۸۸	۱۳۵۶
۰/۳۸	۳۲۳۴۸۲	۲۰۴۷۲۵	۰/۳۰	۲۹۰۳۸۸	۱۲۶۱۰۸	۱۳۵۸
۰/۳۸	۳۳۸۰۷۲	۲۰۷۴۷۲	۰/۳۶	۲۴۸۵۸۰	۱۴۱۹۶۰	۱۳۵۹
۰/۴۰	۵۲۸۳۹۷	۳۵۵۰۷۴	۰/۴۵	۴۰۸۵۴۰	۳۲۳۳۰۴	۱۳۶۱
۰/۳۹	۶۷۷۱۴۷	۴۳۵۹۶۹	۰/۴۱	۵۲۸۲۸۷	۳۶۰۴۹۷	۱۳۶۲
۰/۳۹	۷۶۰۳۳۵	۴۸۰۱۵۳	۰/۴۰	۶۴۱۳۲۸	۴۲۳۴۷۲	۱۳۶۳
۰/۳۹	۷۸۰۰۲۲	۴۹۹۹۶۴	۰/۳۸	۶۳۴۱۳۱	۳۹۲۶۶۶	۱۳۶۴
۰/۴۱	۷۶۷۹۱۰	۵۴۶۶۶۶	_____	_____	_____	۱۳۶۵
۰/۴۲	۸۵۴۲۸۶	۶۳۴۴۹۸	_____	_____	_____	۱۳۶۶
۰/۴۴	۹۹۷۳۸۳	۸۰۲۹۵۴	_____	_____	_____	۱۳۶۷
۰/۴۳	۱۱۶۹۹۹۹	۹۱۶۱۳۹	_____	_____	_____	۱۳۶۸
۰/۳۳	۱۵۴۵۳۸۱	۷۴۸۳۹۸	۰/۳۲	۱۰۸۲۳۵۶	۵۱۲۵۷۰	۱۳۶۹
۰/۳۱	۲۰۹۹۷۰۷	۹۵۸۹۸۶	۰/۳۵	۱۳۱۶۲۵۳	۶۹۳۶۱۱	۱۳۷۰
۰/۳۱	۲۶۲۳۷۹۹	۱۱۷۱۹۵۳	۰/۳۲	۱۷۸۳۰۷۱	۸۲۶۱۳۴	۱۳۷۱
۰/۳۱	۳۱۷۲۱۵۶	۱۴۴۰۵۸۰	۰/۳۲	۲۶۷۴۹۳۱	۱۲۴۹۰۴۰	۱۳۷۲
۰/۳۱	۴۱۹۹۲۵۳	۲۰۴۳۲۰۷	۰/۳۲	۳۶۲۰۳۶۲	۱۷۶۴۹۰۸	۱۳۷۳
۰/۳۴	۵۸۲۹۳۰۹	۳۰۵۰۳۲۹	۰/۳۴	۴۶۶۸۵۳۶	۲۴۵۹۲۰۱	۱۳۷۴
۰/۳۰	۷۶۵۳۰۰۹	۳۴۰۷۶۶۶	۰/۳۱	۶۵۱۹۸۷۲	۲۹۶۷۴۱۱	۱۳۷۵
۰/۲۹	۹۳۸۴۳۴۷	۳۹۶۱۶۱۶	۰/۲۹	۸۰۶۸۱۶۲	۳۳۳۳۵۹۸	۱۳۷۶
۰/۳۱	۱۱۴۹۳۹۹۳	۵۱۷۵۶۵۰	۰/۳۲	۹۹۴۳۷۹۵	۴۶۲۳۰۸۷	۱۳۷۷
۰/۲۹	۱۴۵۱۹۰۳۹	۶۱۸۳۸۴۷	۰/۳۱	۱۳۵۱۰۵۲۱	۶۱۶۷۷۰۲	۱۳۷۸
۰/۲۸	۱۷۳۶۵۰۹۰	۶۸۱۰۲۲۳	۰/۳۱	۱۴۲۳۸۸۶۰	۶۴۰۴۷۹۸	۱۳۷۹
۰/۲۵	۲۰۸۵۳۹۶۴	۷۱۶۶۳۸۶	۰/۲۸	۱۵۹۶۲۹۳۳	۶۱۱۷۶۰۹	۱۳۸۰
۰/۲۵	۲۶۰۹۰۷۶۴	۸۸۷۹۸۹۷	۰/۲۷	۱۸۹۵۰۸۶۵	۷۱۰۹۵۷۲	۱۳۸۱

منابع: بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از بودجه خانوارهای شهری طی سالهای (۱۳۵۰-۱۳۸۱) محاسبه شده است.

هرچه نسبت هزینه های خوراکی به کل هزینه های خانوارها بیشتر باشد، در مجموع، مبین رفاه اقتصادی کمتر در جامعه می باشد. در دوره مورد مطالعه، نسبت هزینه های خوراکی و دخانی به کل هزینه ها در مناطق شهری استان از ۵۱ درصد به ۲۷ درصد و در مناطق شهری کشور از ۴۴ درصد به ۲۵ درصد تنزل نموده است. این امر می تواند بیانگر افزایش رفاه نسبی در مناطق شهری استان و مناطق شهری کل کشور در

دوره فوق باشد: ممکن است بخشی از این افزایش رفاه ناشی از پرداخت یارانه به برخی از کالاهای خوراکی خانوارها بوده باشد.

سهام اقلام عمده هزینه های خوراکی و دخانی در کل هزینه های خوراکی و دخانی در مناطق شهری استان خراسان در جدول ۳-۲ و در مناطق شهری کل کشور در جدول ۳-۳ خلاصه شده است.

جدول ۳-۲: سهم اقلام عمده هزینه های خوراکی و دخانی در کل هزینه های خوراکی و دخانی مناطق شهری استان.

اقلام سال	آرد، غلات و ...	گوشت	شیر و ...	روغنها و چربها	میوه ها و سبزیها	خسکیارو حبوبات	قند، شکر و ...	ادویه ها و ...	نوشابه و ...
۱۳۵۱	۲۵	۲۴	۱۰	۵/۵	۹/۵	۲/۵	۸	۰/۵	۵
۱۳۵۲	۲۳	۲۷	۱۲	۴	۹	۲	۸	۱	۴
۱۳۵۶	۱۷	۳۰	۱۰	۴	۲۲	۱	۷	۰/۱	۸/۹
۱۳۵۸	۲۵/۵	۲۷	۱۰	۳/۵	۱۷	۲/۵	۷/۵	۰/۵	۶/۵
۱۳۵۹	۱۵	۳۷	۱۵	۲/۵	۲۰	۱	۴	۰/۵	۵
۱۳۶۱	۱۱	۳۷	۱۴	۲	۱۷	۲/۵	۷	۰/۵	۹
۱۳۶۲	۱۰	۳۵	۱۴	۳	۱۹	۴	۵	۲	۸
۱۳۶۳	۱۱	۳۷	۱۴	۲	۲۱	۳	۵	۱	۶
۱۳۶۴	۱۵	۲۸	۱۱	۳	۲۴	۶	۶	۱	۶
۱۳۶۹	۲۸/۵	۲۴/۵	۱۰	۷/۵	۱۲/۵	۴/۵	۷	۱/۵	۴
۱۳۷۰	۲۴/۵	۲۶/۵	۱۲	۸	۱۲	۴	۷	۲	۴
۱۳۷۱	۲۴	۲۶	۱۳	۷	۱۳	۳	۷/۵	۲	۴/۵
۱۳۷۲	۲۳	۲۴	۱۲	۹	۱۳	۴	۸	۲	۵
۱۳۷۳	۲۲	۲۲	۱۲	۱۰	۱۳	۴	۱۰	۲	۵
۱۳۷۴	۲۲	۲۳	۱۲	۷	۱۵	۶	۷	۳	۵
۱۳۷۵	۲۲	۲۷	۱۲	۷	۱۲	۴	۹	۲	۵
۱۳۷۶	۲۱	۲۵	۱۲	۷	۱۳	۵	۱۰	۲	۵
۱۳۷۷	۲۳	۲۳	۱۲	۷	۱۴	۴	۹	۳	۵
۱۳۷۸	۲۴	۲۲	۱۱	۶/۵	۱۳	۵	۹/۵	۳/۵	۵/۵
۱۳۷۹	۲۵	۲۱	۱۰	۶	۱۲	۶	۹	۴	۷
۱۳۸۰	۲۶	۲۲	۱۰	۵	۱۲	۵	۹	۵	۷
۱۳۸۱	۲۳	۲۴	۱۲	۵	۱۲	۵	۹	۴	۶

منابع: بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از بودجه خانوارهای شهری طی سالهای (۱۳۵۰-۱۳۸۱) محاسبه شده است.

سهام گروههای «آرد، غلات و ...»، «گوشت» و «میوه ها و سبزیها و...» به ترتیب از سایر اقلام بیشتر بوده و جمعاً بطور متوسط حدود ۶۴ درصد از کل هزینه های خوراکی و دخانی را تشکیل داده اند. اقلام عمده هزینه های خوراکی و دخانی مناطق شهری استان خراسان نشان می دهد که سهم گروه «گوشت» تا سال ۱۳۶۳ روند صعودی و پس از آن تا سال ۱۳۷۴ روند نزولی داشته و پس از یک جهش در سال ۱۳۷۵، روند نزولی خود را ادامه داده است. این امر می تواند ناشی از افزایش زیاد قیمت «گوشت» و مصرف کمتر آن (اثر درآمدی) و اثر جانشینی گروه دیگر از کالاها مثل «حبوبات» باشد که دارای روند صعودی بوده است. سهم گروه «گوشت» در میان خانوارهای شهری کشور از ۳۲ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۲۳ درصد در سال ۱۳۶۹ کاهش یافته، ولی سهم گروههای «آرد، غلات و ...» و «حبوبات» زیاد شده است. گروه «آرد، غلات و ...» تا سال ۱۳۶۴ روند نزولی داشته و پس از سال ۱۳۷۰ نیز این روند حفظ شده است که احتمالاً به سبب پرداخت یارانه از جانب دولت می

باشد؛ این روند از سال ۱۳۷۷ شروع به افزایش نموده است که ممکن است ناشی از گرانت‌ر شدن کالاهای دیگر و در نتیجه مصرف بیشتر این گروه باشد.

جدول ۳-۳: سهم اقلام عمده هزینه های خوراکی ودخانی در کل هزینه های خوراکی و دخانی مناطق شهری کشور.

اقلام سال	آرد، غلات و ...	گوشت	شیر و ...	روغن‌ها و چربیها	میوه ها و سبزیها	خشکیارو حبوبات	قند، شکر و ...	ادویه ها و ...	نوشابه و ...
۱۳۵۱	۲۷	۳۱	۱۱	۴	۱۷	۳	۸	۱	۸
۱۳۵۲	۲۷	۳۱	۱۱	۴	۱۷	۳	۸	۱	۸
۱۳۵۳	۱۹	۲۳	۱۳	۴/۵	۲۱	۲	۹	۱/۵	۷
۱۳۵۴	۲۲	۲۲	۱۰/۵	۷	۱۶/۵	۲	۱۳/۵	۱	۶/۵
۱۳۵۶	۱۹	۲۷	۱۰	۵	۲۱	۲	۸	۱	۷
۱۳۵۸	۱۹	۲۶	۱۳	۳	۲۲	۲	۷	۱	۷
۱۳۵۹	۱۶	۳۳	۱۳	۲	۲۲	۲	۴	۱	۷
۱۳۶۱	۱۳	۳۰/۵	۱۲/۵	۱	۲۳	۳	۶	۱	۱۰
۱۳۶۲	۱۳	۳۱	۱۲	۲	۲۳	۳	۵	۱	۱۰
۱۳۶۳	۱۳	۳۲	۱۱	۲	۲۳	۳	۴	۱	۱۱
۱۳۶۴	۱۵	۳۲	۱۰	۲	۲۳/۵	۳	۴/۵	۱	۹
۱۳۶۵	۱۷	۳۴	۱۰/۵	۲	۲۰	۳	۴	۰/۵	۹
۱۳۶۶	۱۵	۳۶	۱۰	۲	۲۰	۳	۴	۰/۵	۹/۵
۱۳۶۷	۱۴	۳۵	۱۰/۵	۲/۵	۲۲	۳	۵	۰/۵	۷/۵
۱۳۶۸	۱۶	۳۲	۱۱	۲	۲۲	۳	۵	۱	۸
۱۳۶۹	۲۴	۲۳	۹	۴	۱۷	۶	۷	۱	۹
۱۳۷۰	۲۲	۲۶	۱۰	۴	۱۵	۵	۷	۲	۹
۱۳۷۱	۲۱	۲۷	۱۱	۴	۱۵	۴	۸	۲	۸
۱۳۷۲	۲۰	۲۷	۱۲	۶	۱۵	۳	۸	۲	۷
۱۳۷۳	۲۱	۲۳/۵	۱۱	۷	۱۴	۴	۱۰	۲	۷/۵
۱۳۷۴	۲۲	۲۳	۱۰	۵	۱۶	۵	۹	۳	۷
۱۳۷۵	۲۰	۲۵	۱۱	۵	۱۴	۴	۱۰	۳	۸
۱۳۷۶	۱۹	۲۴/۵	۱۱	۵	۱۵	۴/۵	۱۰	۳	۸
۱۳۷۷	۲۱	۲۳	۱۱	۵	۱۵	۴	۱۰	۳	۸
۱۳۷۸	۲۲	۲۴	۱۰	۵	۱۴	۵	۹	۳	۸
۱۳۷۹	۲۰	۲۵	۱۰/۵	۴	۱۶	۵/۵	۸	۳	۸
۱۳۸۰	۱۹	۲۶	۱۱	۴	۱۵	۴	۸	۳	۹
۱۳۸۱	۱۹	۲۶	۱۰	۴	۱۷	۵	۸	۳	۸

منابع: بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از بودجه خانوارهای شهری طی سالهای (۱۳۵۰-۱۳۸۱) محاسبه شده است.

سهم اقلام عمده هزینه های غیرخوراکی در کل هزینه های غیرخوراکی در مناطق شهری استان خراسان در جدول ۳-۴ و در مناطق شهری کل کشور در جدول ۳-۵ سازماندهی شده است.

جدول ۳-۴: سهم اقلام عمده هزینه های غیرخوراکی در کل هزینه های غیرخوراکی مناطق شهری استان خراسان.

اقلام سال	پوشاک و کفش	مسکن	لوازم و اثاثه و ...	بهداشت و درمان	حمل و نقل و ارتباطات	تفریحات و آموزش و ...	کالاهای خدمات متفرقه
۱۳۵۱	۱۱	۵۵	۶	۷	۵	۶	۱۰
۱۳۵۲	۹	۵۵/۵	۵/۵	۱۲	۴	۶/۵	۶/۵
۱۳۵۶	۱۳/۵	۴۶	۹	۴/۵	۱۳	۱/۵	۱۳/۵
۱۳۵۸	۱۰	۴۲	۹	۴	۱۴	۲	۱۸
۱۳۵۹	۸	۴۹/۵	۹/۵	۸/۵	۱۱	۳/۵	۱۱
۱۳۶۱	۱۳	۴۸	۱۰	۶	۱۰/۵	۱/۵	۱۱
۱۳۶۲	۱۵	۴۴	۱۰	۵	۱۱	۳	۱۲
۱۳۶۳	۱۴/۵	۴۶	۹/۵	۵	۱۰	۲	۱۳
۱۳۶۴	۱۴	۴۸	۹	۵/۵	۱۳	۳	۷/۵
۱۳۶۹	۱۵	۵۶	۸	۵	۹	۴	۳
۱۳۷۰	۱۷	۵۴	۸	۸	۶	۴	۳
۱۳۷۱	۱۹	۴۸	۱۰	۵	۱۰	۴	۴
۱۳۷۲	۱۷	۴۷	۱۲	۵	۹/۵	۴/۵	۵
۱۳۷۳	۱۳/۵	۴۸	۱۲	۷/۵	۱۰	۵	۴

۱۳۷۴	۱۶	۴۵	۱۲	۶	۱۱	۵	۵
۱۳۷۵	۱۷/۵	۴۱/۵	۱۰	۷	۱۲	۳	۹
۱۳۷۶	۱۶	۴۰	۱۰	۷	۱۴	۴	۹
۱۳۷۷	۱۵	۴۲	۱۰/۵	۷	۱۱/۵	۵	۹
۱۳۷۸	۱۴	۳۹	۱۱/۵	۸	۱۰/۵	۴	۱۳
۱۳۷۹	۱۲	۳۹	۹	۷	۱۴	۵	۱۴
۱۳۸۰	۸	۴۰	۱۰	۶	۱۷	۴	۱۴
۱۳۸۱	۹	۴۱	۹	۸	۱۶	۴	۱۳

منابع: بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از بودجه خانوارهای شهری طی سالهای (۱۳۵۰-۱۳۸۱) محاسبه شده است.

جدول ۳- ۵: سهم اقلام عمده هزینه های غیرخوراکی در کل هزینه های غیرخوراکی مناطق شهری کشور (درصد).

سال	پوشاک و کفش	مسکن	لوازم و اثاثه و...	بهداشت و درمان	حمل و نقل و ارتباطات	تفریحات و آموزش و...	کالاهای و خدمات متفرقه
۱۳۵۱	۱۱	۴۲	۱۳	۷	۹	۹	۹
۱۳۵۲	۱۴	۳۶	۱۲	۸	۱۱	۱۰	۹
۱۳۵۳	۱۵	۳۶	۱۳	۷	۱۰	۷	۱۲
۱۳۵۴	۱۴	۳۵	۱۶	۵	۱۷	۴	۹
۱۳۵۶	۱۱	۴۸	۱۲	۴	۱۲	۲	۱۱
۱۳۵۸	۱۲	۴۶	۹	۶	۱۳	۳	۱۱
۱۳۵۹	۱۰	۴۹	۱۰	۷	۱۲	۲	۱۰
۱۳۶۱	۱۴	۴۷	۱۱	۷	۱۰	۳	۸
۱۳۶۲	۱۵	۴۵	۱۱	۷	۱۱	۲/۵	۸/۵
۱۳۶۳	۱۴	۴۶	۹	۸	۱۱	۳	۹
۱۳۶۴	۱۳	۴۸	۹	۸	۱۱	۳	۸
۱۳۶۵	۱۴	۵۱	۸	۷	۱۱	۳	۶
۱۳۶۶	۱۴	۴۸	۹	۸	۱۱/۵	۳	۵/۵
۱۳۶۷	۱۸	۴۹	۷/۵	۷/۵	۹/۵	۳	۵/۵
۱۳۶۸	۲۰	۴۹	۸/۵	۶	۸	۲/۵	۶
۱۳۶۹	۱۹	۵۱	۹	۶	۷	۳	۵
۱۳۷۰	۱۷/۵	۵۱	۹	۶	۸	۳/۵	۵
۱۳۷۱	۱۷	۴۹	۹	۸	۸/۵	۴	۴/۵
۱۳۷۲	۱۵	۵۲	۱۰	۶	۹	۴	۴
۱۳۷۳	۱۴	۴۹	۱۰	۸	۱۰	۴	۵
۱۳۷۴	۱۵	۴۶	۱۰	۸	۱۱	۵	۵
۱۳۷۵	۱۶	۴۸/۵	۹	۷/۵	۱۰	۴	۵
۱۳۷۶	۱۵	۴۸	۹	۷	۱۱	۵	۵
۱۳۷۷	۱۳	۴۹	۸/۵	۷/۵	۱۱	۵	۶
۱۳۷۸	۱۱	۴۶	۸/۵	۹	۱۲/۵	۴/۵	۸/۵
۱۳۷۹	۱۱	۴۴	۸	۹	۱۳	۵	۱۰
۱۳۸۰	۹	۴۳	۸/۵	۹	۱۴/۵	۵	۱۱
۱۳۸۱	۹	۴۳	۸	۹	۱۵	۵	۱۱

منابع: بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از بودجه خانوارهای شهری طی سالهای (۱۳۵۰-۱۳۸۱) محاسبه شده است.

بیشترین سهم هزینه مربوط به گروه «مسکن» است، بطوریکه متوسط سهم مسکن در هزینه های غیرخوراکی در دوره مورد بررسی در مناطق شهری استان حدود ۴۶/۵ درصد و در مناطق شهری کل کشور در حدود ۴۷ درصد بوده است. در رتبه بعد گروه «پوشاک و کفش» قرار دارد که متوسط سهم آن در مناطق شهری استان و کشور به ترتیب ۱۴ و ۱۳ درصد بوده است. سهم گروه «حمل و نقل و ارتباطات» روند صعودی را دنبال نموده که ممکن است ناشی از افزایش وسایل نقلیه و قیمت سوخت باشد. متوسط سهم گروه «بهداشت و درمان» در این سالها در مناطق شهری استان ۶/۵ درصد و در مناطق شهری کشور حدود ۷ درصد بوده است. بطور کلی

بیش از نیمی از هزینه های غیرخوراکی مناطق شهری استان و کل کشور مربوط به گروههای «مسکن» و «پوشاک و کفش» است. متوسط سهم این دو گروه در مناطق شهری استان خراسان و نیز در مناطق شهری کل کشور حدود ۶۰ درصد از هزینه های غیرخوراکی را تشکیل داده است.

۳-۲. رفتار مصرفی خانوارهای روستایی استان و کل کشور

جدول ۳-۶ متوسط هزینه های «خوراکی و دخانی»، هزینه های «غیر خوراکی» و نسبت هزینه های «خوراکی و دخانی» به کل هزینه های یک خانوار روستایی استان و کل کشور را در سالهای مختلف نشان می دهد.

جدول ۳-۶: متوسط هزینه های خوراکی و غیرخوراکی سالانه خانوارهای روستایی خراسان در مقایسه با کل کشور (ریال - جاری)

سال	مناطق روستایی خراسان		مناطق روستایی کشور	
	خوراکی و دخانی	غیر خوراکی	خوراکی و دخانی	غیر خوراکی
۱۳۵۱	۲۵۹۴۴	۱۰۶۶۸	۳۸۵۱۲	۲۰۴۴۵
۱۳۵۲	۲۷۲۰۴	۱۴۴۸۴	۴۳۲۶۴	۲۸۵۶۲
۱۳۵۳	_____	_____	۷۳۸۲۸	۵۹۶۱۶
۱۳۵۴	_____	_____	۷۴۴۷۲	۷۲۴۰۸
۱۳۵۶	۶۸۷۱۲	۷۱۰۸۸	۱۰۲۰۴۳	۱۰۵۱۵۶
۱۳۵۷	۸۳۴۹۶	۶۹۳۷۲	۱۲۵۹۷۷	۱۰۸۸۸۷
۱۳۵۸	۹۲۸۲۰	۱۲۰۱۵۶	۱۳۲۹۷۳	۱۵۵۴۶۳
۱۳۶۱	۳۱۴۶۹۲	۱۹۸۰۹۶	۲۷۱۸۴۸	۲۳۳۵۳۵
۱۳۶۲	۲۱۳۲۴۷	۲۷۷۴۲۲	۳۰۹۱۰۱	۳۲۶۷۱۱
۱۳۶۳	۳۳۵۵۰	۲۷۸۶۸۲	۳۴۶۸۴۴	۳۳۳۸۷۹
۱۳۶۴	۲۳۸۳۸۴	۲۴۰۳۵۵	۳۴۷۰۴۹	۳۳۰۵۶۳
۱۳۶۵	_____	_____	۴۲۶۵۰۵	۳۳۵۰۸۸
۱۳۶۶	_____	_____	۵۰۴۰۴۵	۴۰۴۳۹۳
۱۳۶۷	_____	_____	۵۵۳۱۵۷	۵۰۵۲۶۶
۱۳۶۸	_____	_____	۶۷۶۹۷۸	۶۳۰۲۶۹
۱۳۶۹	_____	_____	۷۹۲۰۹۷	۸۳۵۱۷۸
۱۳۷۰	۵۰۶۹۲۲	۶۱۱۵۴۵	۸۸۸۵۴۲	۱۰۴۲۷۱۳
۱۳۷۱	۷۳۵۶۰۵	۷۷۳۷۱۶	۱۰۷۳۳۷۸	۱۲۳۷۵۲۶
۱۳۷۲	۱۱۹۳۶۱۷	۱۲۷۰۰۲۹	۱۳۲۰۷۲۳	۱۴۱۰۷۸۷
۱۳۷۳	۱۴۶۳۷۰۲	۱۴۹۲۶۳۸	۱۹۱۸۳۷۷	۱۹۷۱۷۴۸
۱۳۷۴	۲۳۶۶۵۸۸	۲۳۴۳۱۲۴	۲۹۶۶۵۴۱	۲۹۸۸۳۲۹
۱۳۷۵	۳۳۵۵۷۶۴	۳۲۹۱۰۰۹	۳۳۵۸۰۰۳	۳۷۲۸۸۰۵
۱۳۷۶	۳۰۸۹۱۸۲	۳۱۸۴۷۱۱	۳۸۹۸۰۲۸	۴۶۰۶۹۹۴
۱۳۷۷	۳۴۸۲۷۷۸	۴۳۵۳۶۹۸	۵۱۳۱۵۸۶	۵۶۷۲۲۵۰
۱۳۷۸	۵۴۸۳۵۹۲	۶۷۰۲۶۴۵	۶۰۸۷۴۰۳	۷۵۴۹۸۶۸
۱۳۷۹	۵۲۰۹۴۳۳	۶۶۶۳۰۳۷	۶۴۲۳۲۴۶	۹۰۴۰۰۱۵
۱۳۸۰	۴۷۳۹۹۱۸	۶۵۳۴۶۲۹	۷۰۷۰۲۹۴	۱۰۱۶۲۵۹۸
۱۳۸۱	۶۳۱۲۹۸۶	۸۲۵۴۷۷۷	۸۷۸۰۰۸۷	۱۲۶۱۴۸۶۸

منابع: مرکز آمار ایران (۱۳۵۰ - ۱۳۸۱).

نسبت هزینه های خوراکی و دخانی به کل هزینه ها در مناطق روستایی استان از ۷۱ درصد در سال ۱۳۵۱ به ۴۳ درصد در سال ۱۳۸۳ و در مناطق روستایی کل کشور از ۶۵ درصد در سال ۱۳۵۱ به ۴۱ درصد ۱۳۸۱ تنزل نموده است. این امر می تواند نشانه افزایش در رفاه نسبی روستاییان استان و کل کشور باشد؛ بخشی از کاهش

سهم هزینه های خوراکی، ممکن است ناشی از پرداخت یارانه به برخی از کالاهای خوراکی بوده باشد.

سهم اقلام عمده هزینه های خوراکی و دخانی در کل هزینه های خوراکی و دخانی در مناطق روستایی استان خراسان در جدول ۳-۷ و در مناطق روستایی کشور در جدول ۳-۸ خلاصه شده است. سهم گروههای «آرد، غلات و ...»، «گوشت» و «شیر و ...» در مناطق روستایی استان خراسان به ترتیب از بقیه اقلام بیشتر بوده و به طور متوسط در سالهای مورد بحث حدود ۶۴ درصد از کل هزینه های خوراکی و دخانی را تشکیل داده است. در این میان سهم گروه «آرد، غلات و ...» از بقیه گروهها بیشتر و به طور متوسط حدود ۳۰ درصد از کل هزینه ها را به خود اختصاص داده است.

جدول ۳-۷: سهم اقلام عمده هزینه های خوراکی و دخانی در کل هزینه های خوراکی و دخانی در مناطق روستایی استان خراسان (درصد).

اقلام سال	آرد، غلات و ...	گوشت	شیر و ...	روغنها و چربیها	میوه ها و سبزیها	خشکیارو حیوانات	قند، شکر و ...	ادویه ها و ...	نوشابه و ...
۱۳۵۱	۴۶	۱۵	۱۱	۷	۵	۲	۱۱	۱	۲
۱۳۵۲	۳۹	۱۸	۱۳	۷	۷	۱/۵	۱۱	۰/۵	۳
۱۳۵۶	۲۹	۲۵	۱۴	۷	۸/۵	۳	۸	۰/۵	۶
۱۳۵۷	۲۹	۲۲	۱۲	۶	۹	۳	۱۰	۱	۸
۱۳۵۸	۳۱	۲۰	۱۱	۷	۸	۳	۱۱	۱	۸
۱۳۶۱	۲۹	۲۵	۱۳	۷	۹	۱/۵	۸	۰/۵	۷
۱۳۶۲	۳۳	۲۷	۱۰	۵	۷	۳	۴	۱	۱۰
۱۳۶۴	۳۱	۲۹	۱۳	۴	۸	۳	۵	۱	۶
۱۳۶۹	۴۲	۱۶	۸/۵	۷	۸/۵	۳/۵	۱۰/۵	۱	۳
۱۳۷۰	۲۷	۲۴	۱۰/۵	۱۰/۵	۸	۴	۱۰	۲	۴
۱۳۷۱	۳۱	۲۲	۱۰	۹	۱۰/۵	۲/۵	۱۰	۲	۳
۱۳۷۲	۲۹	۲۵	۱۱	۱۱	۹	۳	۹	۱	۲
۱۳۷۳	۲۵	۲۲	۱۱	۱۲	۹	۳	۱۳	۲	۳
۱۳۷۴	۲۶	۲۰	۱۲	۱۱	۱۱/۵	۵	۹/۵	۲	۳
۱۳۷۵	۲۷	۲۱	۱۲	۱۲	۱۰	۳	۱۰	۲	۳
۱۳۷۶	۲۸	۲۲	۱۱	۹	۱۱	۳	۱۰	۲	۴
۱۳۷۷	۲۶	۲۱	۱۱	۱۰	۱۲	۴	۱۱	۲	۳
۱۳۷۸	۲۷	۱۹	۱۱	۹	۱۰	۶	۱۱	۳	۴
۱۳۷۹	۳۱	۲۲	۸	۸	۹	۵/۵	۹	۳	۴/۵
۱۳۸۰	۳۰	۲۲	۱۰	۶/۵	۹	۴	۹/۵	۳/۵	۴/۵
۱۳۸۱	۲۶	۲۳	۱۱	۷/۵	۱۱	۴/۵	۱۰	۳	۴

منابع: بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از بودجه خانوارهای روستایی طی سالهای (۱۳۵۰ - ۱۳۸۱) محاسبه شده است.

مروری بر اقلام عمده هزینه های خوراکی و دخانی مناطق روستایی نشان می دهد که سهم گروه «میوه ها و سبزیها» در این سالها در مناطق روستایی خراسان و کشور روندی صعودی را دنبال کرده است. در خراسان از ۵ درصد در سال ۱۳۵۱ به ۱۱ درصد در سال ۱۳۸۱ و در کل کشور در سالهای مذکور از ۶/۷ درصد به ۱۵ درصد رسیده است.

جدول ۳-۸: سهم اقلام عمده هزینه های خوراکی و دخانی در کل هزینه های خوراکی و دخانی در مناطق روستایی کشور (درصد).

اقلام سال	آرد، غلات و ...	گوشت	شیر و ...	روغنها و چربیها	میوه ها و سبزیها	خشکیارو حیوانات	قند، شکر و ...	ادویه ها و ...	نوشابه و ...
۱۳۵۱	۲۳	۱۵	۱۱	۵	۶/۷	۳	۱۲	۰/۳	۵

۴۷	-۳	۱۲	۳	۸	۶	۱۲	۱۶	۳۸	۱۳۵۲
۳/۵	-۰/۵	۱۰/۵	۲/۵	۸	۵/۵	۱۱	۱۹	۳۹/۵	۱۳۵۳
۵	-۰/۵	۱۰	۲	۸/۵	۶	۱۳	۲۰	۳۴	۱۳۵۴
۵	۱	۸	۲	۱۰	۵	۱۳	۲۴	۳۲	۱۳۵۶
۶	۱	۷	۲	۹	۴	۱۲	۱۹	۳۸	۱۳۵۷
۸	-۱/۵	۸	۲/۵	۱۰	۴	۱۱	۲۱	۳۵	۱۳۵۸
۸	-۰/۵	۶/۵	۳	۱۰	۳	۱۴	۲۴	۳۱	۱۳۶۱
۹	-۰/۵	۴/۵	۴	۱۲	۲	۱۳	۲۴	۳۱	۱۳۶۲
۸	۱	۵	۳	۱۲	۲	۱۴	۲۴	۳۱	۱۳۶۴
۵/۵	-۰/۵	۶	۳	۹	۳	۱۴	۲۷	۳۲	۱۳۶۵
۸	-۱/۵	۵	۲/۵	۱۰	۲	۱۵	۲۷	۳۰	۱۳۶۶
۷	۱	۵/۵	۳	۱۱/۵	۲	۱۵/۵	۲۴/۵	۳۰	۱۳۶۷
۷	-۰/۵	۵	۳/۵	۱۲	۲	۱۵	۲۳/۵	۳۱/۵	۱۳۶۸
۶	۱	۱۰	۵	۱۲	۵	۱۱	۱۹	۳۱	۱۳۶۹
۷	۲	۹	۴	۱۲	۵	۱۲	۲۲	۲۷	۱۳۷۰
۶	۲	۹	۴	۱۲	۵	۱۲	۲۳	۲۷	۱۳۷۱
۵	۲	۱۰	۳	۱۱	۷	۱۲	۲۲	۲۸	۱۳۷۲
۶	۲	۱۲	۴	۱۱	۸	۱۱	۲۰	۲۶	۱۳۷۳
۵	۲	۱۰	۵	۱۳	۷	۱۱	۲۰	۲۷	۱۳۷۴
۵	۲	۱۱	۴	۱۲/۵	۶/۵	۱۲	۲۰	۲۷	۱۳۷۵
۵/۵	۲/۵	۱۱	۴	۱۳	۶	۱۱	۲۰	۲۷	۱۳۷۶
۵	۳	۱۰	۴	۱۲	۶	۱۰	۱۹	۳۱	۱۳۷۷
۶	۲	۱۰	۴	۱۳	۶/۵	۱۱/۵	۲۰	۲۷	۱۳۷۸
۶	۲	۱۰	۵	۱۴	۶	۱۱	۲۲	۲۴	۱۳۷۹
۶	۳	۱۰	۴	۱۴	۵	۱۲	۲۲	۲۴	۱۳۸۰
۶	۳	۱۰	۴	۱۵	۵	۱۱	۲۳	۲۳	۱۳۸۱

منابع : بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از بودجه خانوارهای روستایی طی سالهای (۱۳۵۰ - ۱۳۸۱) محاسبه شده است..

به طور کلی متوسط سهم هزینه گروههای «آرد، غلات و ...» و «گوشت» نسبت به کل هزینه های خوراکی و دخانی در مناطق روستایی استان خراسان و نیز مناطق روستایی کل کشور حدود ۵۳ درصد بوده است.

سهم اقلام عمده هزینه های غیرخوراکی در کل هزینه های غیرخوراکی در مناطق روستایی استان خراسان در جدول ۳-۹ و در مناطق روستایی کشور در جدول ۳-۱۰ سازماندهی شده است.

جدول ۳-۹ : سهم اقلام عمده هزینه های غیرخوراکی در کل هزینه های غیرخوراکی در مناطق روستایی استان خراسان (درصد).

سال	پوشاک و کفش	مسکن	لوازم و اثاثه و ...	بهداشت و درمان	حمل و نقل و ارتباطات	تفریحات و آموزش و ...	کالاهای و خدمات متفرقه
۱۳۵۱	۲۲	۴۰	۱۰	۸	۵	۲	۱۳
۱۳۵۲	۲۱	۴۹	۱۳	۱۱	۸	۴	۱۴
۱۳۵۶	۲۰	۲۱	۳۵	۷	۸/۵	۱	۷/۵
۱۳۵۷	۲۸/۵	۲۳	۱۵	۸	۱۰	۳/۵	۱۳
۱۳۵۸	۲۱	۱۶	۱۶	۹	۱۲	۴	۱۷
۱۳۶۱	۲۸	۲۳	۱۵	۸/۵	۱۱	۱/۵	۱۳
۱۳۶۲	۲۸/۵	۲۰	۱۶	۷	۱۱	۲	۱۴/۵
۱۳۶۳	۲۸	۲۰	۱۷	۷	۱۱	۲	۱۵
۱۳۶۴	۲۳	۲۳	۱۶	۹	۱۲	۳	۱۴
۱۳۶۹	۳۲	۲۶	۱۵	۷/۵	۹/۵	۳	۷
۱۳۷۰	۳۳	۲۶	۱۲	۱۳	۹	۳	۴
۱۳۷۱	۳۲	۲۴	۱۷	۷	۹	۴	۷
۱۳۷۲	۳۷	۲۰	۱۵	۸	۹	۳	۸
۱۳۷۳	۳۸	۲۱	۱۶	۱۰	۱۵	۳	۷
۱۳۷۴	۳۰	۱۸	۱۹	۹	۱۲/۵	۳	۸/۵
۱۳۷۵	۲۶	۲۴	۱۶	۱۰	۱۲	۳/۵	۹/۵
۱۳۷۶	۲۶	۲۶	۱۵	۱۱	۱۱	۱/۵	۹/۵
۱۳۷۷	۲۵	۲۱	۱۷	۱۰	۹	۴	۱۴
۱۳۷۸	۳۲	۲۱	۱۷	۹	۱۱	۳	۱۷
۱۳۷۹	۱۸	۲۴	۱۶	۱۲	۹	۴	۱۷
۱۳۸۰	۱۳	۲۶	۱۷	۱۲	۱۲	۴	۱۶
۱۳۸۱	۱۶	۲۵	۱۴	۱۰	۱۴	۴	۱۸

منابع : بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از بودجه خانوارهای روستایی طی سالهای (۱۳۵۰ - ۱۳۸۱) محاسبه شده است..

بیشترین درصد هزینه در مناطق روستایی کل کشور مربوط به گروه «مسکن» و در مناطق روستایی خراسان مربوط به گروه «پوشاک و کفش» می باشد؛ متوسط سهم «مسکن» در هزینه های غیرخوراکی در مناطق روستایی کشور حدود ۲۷ درصد و متوسط سهم «پوشاک و کفش» در هزینه های غیرخوراکی در مناطق روستایی استان حدود ۲۵ درصد بوده است. در رتبه بعدی، گروه «لوازم و اثاثه و ...» قرار دارد که به طور متوسط در مناطق روستایی استان حدود ۱۶/۵ درصد و در کشور حدود ۱۵/۵ درصد از هزینه ها را به خود اختصاص داده است. سهم گروه «حمل و نقل و ارتباطات» دارای روند صعودی بوده است. متوسط سهم گروه «بهداشت و درمان» در این سالها در مناطق روستایی استان ۹/۲۵ درصد و در مناطق روستایی کشور حدود ۹ درصد بوده است.

به طور کلی تقریباً نیمی از هزینه های غیرخوراکی مناطق روستایی استان و کل کشور مربوط به گروههای «مسکن» و «پوشاک و کفش» است. متوسط سهم این دو گروه در مناطق روستایی استان خراسان ۴۹ درصد و در مناطق روستایی کشور حدود ۵۱/۵ درصد می باشد.

جدول ۳- ۱۰: سهم اقلام عمده هزینه های غیرخوراکی در کل هزینه های غیرخوراکی در مناطق روستایی کشور (درصد).

سال	پوشاک و کفش	مسکن	لوازم و اثاثه و ...	بهداشت و درمان	حمل و نقل و ارتباطات	تفریحات و آموزش و ...	کالاهای خدمات متفرقه
۱۳۵۱	۲۴	۲۸	۱۵	۱۱	۷	۳	۱۲
۱۳۵۲	۲۶	۲۳	۱۷	۱۲	۷	۴	۱۱
۱۳۵۳	۲۷/۵	۲۰	۱۵	۹/۵	۷	۴	۱۷
۱۳۵۴	۲۶	۲۰	۲۳	۹	۶	۴	۱۲
۱۳۵۶	۲۳	۲۱	۲۳	۷	۱۰	۲	۱۴
۱۳۵۷	۲۵	۲۳	۱۸	۸	۱۰	۲	۱۴
۱۳۵۸	۱۷	۲۲	۱۳	۷	۱۰	۳	۲۸
۱۳۶۱	۲۶	۲۷	۱۶	۸	۹	۲	۱۲
۱۳۶۲	۲۵/۵	۲۶/۵	۱۶	۸	۱۰	۲	۱۲
۱۳۶۳	۲۵	۲۶	۱۶	۸	۱۰	۲	۱۳
۱۳۶۴	۲۴	۲۷	۱۶	۹	۱۰	۲	۱۲
۱۳۶۵	۲۲	۳۱	۱۵	۹	۱۰	۲	۱۱
۱۳۶۶	۲۴	۳۱	۱۵/۵	۷/۵	۱۰	۲/۵	۹/۵
۱۳۶۷	۲۹	۳۲	۱۲	۸	۹	۲	۸
۱۳۶۸	۲۹	۳۸/۵	۱۴/۵	۸	۹/۵	۳/۵	۸
۱۳۶۹	۳۲	۲۶	۱۴	۸	۹	۳	۸
۱۳۷۰	۲۸	۲۹	۱۴	۹	۸	۳	۹
۱۳۷۱	۲۸	۲۹	۱۴	۸	۱۰	۳	۸
۱۳۷۲	۲۷	۲۸	۱۵	۹	۹	۳	۹
۱۳۷۳	۲۵	۲۹	۱۵	۹	۱۰	۴	۸
۱۳۷۴	۲۷	۲۵	۱۶	۱۰	۱۰	۴	۸
۱۳۷۵	۲۶	۲۸	۱۵	۹	۱۰	۳	۹
۱۳۷۶	۲۴	۲۸	۱۴	۱۰	۱۱	۴	۹
۱۳۷۷	۲۳	۲۹	۱۴	۹	۱۱	۵	۹
۱۳۷۸	۱۹	۲۸	۱۳	۱۱	۱۲	۴	۱۳
۱۳۷۹	۱۹	۲۸	۱۳	۱۱	۱۱	۴	۱۴
۱۳۸۰	۱۵/۵	۲۹	۱۳	۱۰/۵	۱۲	۴	۱۵
۱۳۸۱	۱۶	۲۸	۱۳	۱۲	۱۳	۴	۱۴

منابع: بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از بودجه خانوارهای روستایی طی سالهای (۱۳۵۰ - ۱۳۸۰) محاسبه شده است.

۴. برآورد سهم انواع هزینه در ساختار مخارج کل

منحنی انگل برای استان خراسان و کل کشور به تفکیک مناطق شهری و روستایی با استفاده از مدل‌های (۱-۲) و (۲-۲) به روش حداقل مربعات برآورد شده است.

۴-۱. برآورد مدلها

متوسط کشش هزینه ای حاصل از برازش الگوی (۱-۲) در جدولهای ۴-۱ تا ۴-۴ خلاصه شده است. آماره های حاصل نشان میدهد که در مناطق شهری و نیز روستایی استان خراسان، کشش هزینه ای اقلام «خوراکی و دخانی» کمتر از واحد است. به عبارت دیگر، مواد خوراکی و دخانی طبق انتظار کالاهای ضروری تلقی شده است؛ به ازای یک درصد افزایش در مخارج کل سرانه خانوارها، بطور متوسط سرانه هزینه های «خوراکی و دخانی» در مناطق شهری خراسان به میزان ۰/۹۴ درصد و در مناطق روستایی خراسان معادل ۰/۹۷ درصد افزایش داشته است.

جدول ۴-۱: برآورد متوسط کشش هزینه ای (درآمدی) انواع مختلف هزینه های خانوارهای شهری استان خراسان.

انواع هزینه	خوراکی و دخانی	پوشاک و کفش	مسکن	سایر هزینه ها
$\ln a_i$	-۰/۳۷	-۳/۴۴	-۱/۰۹	-۲/۵۷
$t \ln a_i$	-۱/۱۷	-۷	-۳/۸	-۳/۸
η_i	۰/۹۴	۱/۰۷	۰/۹۹	۱/۰۹
$t \eta_i$	۴۲	۳۰	۴۸	۲۲/۲
c_i	۰/۱۲	-۰/۰۴	-۰/۰۶	۰/۰۲
tc_i	۱/۶	-۰/۳	-۱/۱۱	۰/۱
F	۱۴۶۱	۵۰۷	۳۱۹۵	۱۰۷۸
R²	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۹
D.W	۱/۹۵	۰/۷۵	۲/۱۳	۱/۶

منابع: بر اساس مدل (۱-۲) برآورد شده است.

جدول ۴-۲: برآورد متوسط کشش هزینه ای (درآمدی) انواع مختلف هزینه های خانوارهای روستایی استان خراسان.

انواع هزینه	خوراکی و دخانی	پوشاک و کفش	مسکن	سایر هزینه ها
$\ln a_i$	-۰/۳۷	-۱/۵۴	-۲/۶۲	-۱/۹۴
$t \ln a_i$	-۱/۴۱	-۱/۳۶	-۷/۵	-۴/۴
η_i	۰/۹۷	۰/۹۶	۱/۰۴	۱/۰۵
$t \eta_i$	۴۹	۱۱/۶	۳۹/۳	۳۱/۸
c_i	۰/۰۸	-۰/۱۶	-۰/۰۸	-۰/۰۲
tc_i	۱/۲۳	-۱/۰۴	-۰/۸	-۰/۱۸
F	۲۸۷۵	۵۳۲	۱۲۹۷	۸۰۳
R²	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹
D.W	۲/۵۲	۲/۱۸	۱/۶۶	۲/۳

منابع: بر اساس مدل (۱-۲) برآورد شده است.

در مناطق شهری استان خراسان هزینه های «مسکن»، «پوشاک و کفش» و «سایر هزینه ها» به ترتیب دارای دارای کشتش هزینه ای ۰/۹۹، ۱/۰۷ و ۱/۰۹ بوده است؛ این مقادیر برای مناطق روستایی خراسان به ترتیب ۱/۰۴، ۰/۹۶ و ۱/۰۵ می باشد. بنابراین، گروه «مسکن» برای مناطق شهری کالایی ضروری محسوب شده است، درحالیکه برای مناطق روستایی استان گروه «پوشاک و کفش» کالایی ضروری تلقی شده است.

با مشاهده آماره های منعکس شده در جدول ۴-۳، معلوم می شود، بطور متوسط برای یک خانوار شهری در کل کشور اقلام «خوراکی و دخانی» و «پوشاک و کفش» با کشتشهای ۰/۹۳ و ۰/۹۲ کالاهایی ضروری بوده اند. در حالیکه، کشتش هزینه ای دو گروه «مسکن» و «سایر هزینه ها» بیشتر از یک و برابر با ۱/۰۶ و ۱/۱۲ میباشند. متغیر جنگ بر هزینه های «خوراکی و دخانی» موثر بوده ولی بر سایر هزینه ها اثر معناداری نداشته است.

جدول ۴-۳: برآورد متوسط کشتش هزینه ای (درآمدی) انواع مختلف هزینه های خانوارهای شهری کل کشور.

انواع هزینه	خوراکی و دخانی	پوشاک و کفش	مسکن	سایر هزینه ها
$\ln a_i$	-۰/۱۳	-۱/۱	-۲/۰۶	-۳/۱
$t \ln a_i$	-۰/۹۸	-۰/۹	-۶/۵	-۲/۱
η_i	۰/۹۳	۰/۹۲	۱/۰۶	۱/۱
$t \eta_i$	۹۲	۱۰	۴۶	۱۱
c_i	۰/۱۲	-۰/۱۷	-۰/۰۲	۰/۰۳
tc_i	۳/۴	-۱/۵	۰/۳۳	۰/۳۲
F	۴۵۴۰	۱۱۳۱	۲۳۷۱	۲۱۷۹
R²	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹
D.W	۱/۴	۱/۸۸	۱/۸۸	۲/۲۵

منابع: بر اساس مدل (۱-۲) برآورد شده است.

جدول ۴-۴: برآورد متوسط کشتش هزینه ای (درآمدی) انواع مختلف هزینه های خانوارهای روستایی کل کشور.

انواع هزینه	خوراکی و دخانی	پوشاک و کفش	مسکن	سایر هزینه ها
$\ln a_i$	-۰/۲۷	-۱/۶۵	-۳/۲	-۱/۴۴
$t \ln a_i$	-۱/۸۳	-۲/۴۵	-۱۶	-۲/۷۴
η_i	۰/۹۶	۰/۹۶	۱/۰۹	۱/۰۱
$t \eta_i$	۸۵	۱۹	۷۲	۲۶
c_i	۰/۰۷	۰/۰۵	۰/۰۸	-۰/۲۳
tc_i	۱/۹۸	۰/۶	۱/۹	-۲/۵۴
F	۷۵۹۶	۱۵۴۷	۵۴۱۴	۲۳۴۶
R²	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹
D.W	۲/۲۷	۱/۵۴	۱/۹۲	۲/۲۱

منابع: بر اساس مدل (۱-۲) برآورد شده است.

همانگونه که در جدول ۴-۴ مشاهده می شود، در مناطق روستایی کل کشور نیز، کسش هزینه ای اقلام «خوراکی و دخانی» و «پوشاک و کفش» کمتر از یک، ولی «مسکن» و «سایر هزینه ها» بیشتر از واحد بوده است. بررسی نتایج مذکور نشان می دهد که متغیر جنگ بر هزینه های «خوراکی و دخانی» و «مسکن» در مناطق روستایی کل کشور موثر بوده و در سایر موارد نتایج معناداری مشاهده نشده است. نتایج برآورد متوسط کسش هزینه ای انواع مختلف هزینه های خانوارهای استان خراسان و کل کشور، حاصل از برازش الگوی (۲-۲) در جدولهای ۴-۵ و ۴-۶ خلاصه شده است. در استان خراسان و کل کشور، اقلام «خوراکی و دخانی» دارای کسش هزینه ای کمتر از یک و بقیه اقلام دارای کسش بیشتر از یک بوده اند. متغیر جنگ بر هزینه های «خوراکی و دخانی» در استان خراسان و کل کشور تأثیر مثبت گذاشته است، که امکان دارد به سبب اعمال سیاستهای سهمیه بندی و پرداخت یارانه از طرف دولت بوده باشد.

جدول ۴-۵: برآورد متوسط کسش هزینه ای (درآمدی) انواع مختلف هزینه های خانوارهای استان خراسان.

انواع هزینه	خوراکی و دخانی	پوشاک و کفش	مسکن	سایر هزینه ها
$\ln a_i$	-۰/۲۹	-۲/۹	-۱/۳	-۲/۸
$t \ln a_i$	-۱/۶۳	-۳/۷	-۶/۳	-۸
η_i	۰/۹۴	۱/۰۴	۱/۰۰۶	۱/۱۲
$t\eta_i$	۷۴	۲۱	۷۰	۴۵
c_i	۰/۰۸۹	-۰/۲	-۰/۰۸	۰/۰۳۶
tc_i	۱/۶۶	-۱/۷	-۱/۵	۰/۳۴
d_i	۰/۳۶	۰/۲۳	-۰/۹۲	-۰/۰۲
td_i	۷/۲	۰/۹۷	-۱۶	-۰/۱۹
F	۳۰۰۷	۵۹۴	۳۸۷۱	۱۲۳۱
R²	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۹
D.W	۱/۹۲	۱/۵۸	۱/۸۷	۱/۹۸

منابع: بر اساس مدل (۲-۲) برآورد شده است.

جدول ۴-۶: برآورد متوسط کسش هزینه ای (درآمدی) انواع مختلف هزینه های خانوارهای کل کشور.

انواع هزینه	خوراکی و دخانی	پوشاک و کفش	مسکن	سایر هزینه ها
$\ln a_i$	-۰/۱۷	-۲/۳	-۲/۲	-۲/۶۸
$t \ln a_i$	-۱/۲۱	-۵/۵	-۱۳	-۵/۵
η_i	۰/۹۳	۱	۱/۰۷	۱/۱
$t\eta_i$	۹۲	۳۵	۸۹	۳۷/۷
c_i	۰/۰۶	-۰/۰۲	۰/۰۵	-۰/۱۱
tc_i	۱/۹۵	-۰/۳	۱/۳۵	-۱/۸
d_i	۰/۳۲	۰/۲۲	-۰/۷۴	-۰/۰۱
td_i	۸/۴	۱/۶۴	-۱۶	-۰/۰۶

۳۴۲۷	۶۸۳۰	۲۰۲۶	۶۳۵۲	F
۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۹۹	R²
۲/۴	۱/۹۵	۱/۷۴	۲/۱۳	D.W

منابع : بر اساس مدل (۲-۲) برآورد شده است.

۴-۲. آزمون فرضیه های تحقیق

چون آماره های بدست آمده اختلاف قابل توجه ای با یک ندارند، آزمون معنادار بودن هریک از آنها با استفاده از آزمون و آلد صورت گرفته و نتایج در جدول ۴-۷ خلاصه شده است.

جدول ۴-۷: آزمون فرضیه های متوسط کثش هزینه ای (درآمدی) انواع مختلف هزینه های خانوارهای خراسان و کل کشور.

کل کشور			استان خراسان			انواع هزینه ها
شهری و روستایی	روستایی	شهری	شهری و روستایی	روستایی	شهری	
۰/۹۳	۰/۹۶	۰/۹۳	۰/۹۴	۰/۹۷	۰/۹۴	کشش
۰,۰۰۰۰	۰,۰۰۱۰	۰,۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰	۰,۱۴۴۰	۰,۰۱۲۵	سطح معنا
۱,۰۰۰۱	۰/۹۶	۰/۹۲	۱/۰۴	۰/۹۶	۱/۰۷	کشش
۰,۹۹۶۳	۰,۴۸۱۰	۰,۳۲۱۶	۰,۳۸۲۷	۰,۱۵۳۰	۰,۰۳۹۰	سطح معنا
۱/۰۷	۱/۰۹	۱/۰۶	۱/۰۰۶	۱/۰۴	۰/۹۹	کشش
۰,۰۰۰۰	۰,۰۰۰۰	۰,۰۰۵۶	۰,۶۳۶۷	۰,۶۵۱۵	۰,۷۰۰۰	سطح معنا
۱/۱	۱/۰۱	۱/۱۲	۱/۱۲	۱/۰۵	۱/۰۹	کشش
۰,۰۰۰۵	۰,۷۶۹۹	۰,۲۰۱۶	۰,۰۰۰۰	۰,۱۳۲۸	۰,۰۴۶۸	سطح معنا

سطح معنای کایدو ناشی از آزمونهای والد (Wald Tests) نشان داده شده است.

منابع : جدولهای ۴-۱ تا ۴-۶.

با توجه به جدول ۴-۷، در سطح معنای تا ۵٪ فرض کشش واحد رد میگردد. بنابراین، میتوان مشاهده نمود که کشش کالاهای گروه «خوراکی و دخانی» در تمام مناطق به استثنای مناطق روستایی خراسان (با سطح معنای حدود ۱۴ درصد) کمتر از یک بوده و کالاهای ضروری محسوب شده اند: کشش گروه «پوشاک و کفش» در مناطق شهری خراسان برابر واحد، در مناطق روستایی خراسان، شهری و روستایی ایران کمتر از واحد و در استان خراسان و کل کشور بیشتر از واحد بوده است. کشش هزینه ای گروه «مسکن» در مناطق شهری، روستایی و کل استان خراسان یک، ولی مناطق شهری و روستای ایران و کل کشور بیشتر از یک به دست آمده است. کشش هزینه ای گروه «سایر هزینه ها» در مناطق شهری خراسان، کل استان و کل کشور بیشتر از یک و در سایر موارد برابر یک بوده است.

تفاوت بین متوسط کوششهای اقلام هزینه ای مختلف شهری و روستایی استان خراسان با کل کشور، و بین شهری و روستایی خراسان در سطح معنای تی-استیودنت ۵ درصد آزمون و نتایج در جدول ۴-۸ خلاصه شده است.

جدول ۴-۸: آزمون فرضیه تفاوت میانگین کوشش هزینه ای (درآمدی) انواع مختلف هزینه های خانوارهای خراسان و کل کشور.

خراسان		خراسان و ایران						انواع هزینه ها
روستایی	شهری	شهری و روستایی		روستایی		شهری		
خ	خ	ا	خ	ا	خ	ا	خ	
۰/۹۷	۰/۹۴	۰/۹۳	۰/۹۴	۰/۹۶	۰/۹۷	۰/۹۳	۰/۹۴	کوشش خوراکی و دخانی
۰,۰۱۹۸	۰,۰۲۲۶	۰,۰۱۰۱	۰,۰۱۲۶	۰,۰۱۱۳	۰,۰۱۹۸	۰,۰۱۰۰	۰,۰۲۲۶	
برابر		برابر		برابر		برابر		
۰/۹۶	۱/۰۷	۱,۰۰	۱/۰۴	۰/۹۶	۰/۹۶	۰/۹۲	۱/۰۷	کوشش پوشاک و کفش
۰,۰۸۲۷	۰,۰۳۵۸	۰,۰۲۸۲	۰,۰۴۹۸	۰,۰۵۱۲	۰,۰۸۲۷	۰,۰۸۹۰	۰,۰۳۵۸	
برابر		برابر		برابر		برابر		
۱/۰۴	۰/۹۹	۱/۰۸	۱/۰۰۷	۱/۰۹	۱/۰۴	۱/۰۶	۰/۹۹	کوشش مسکن
۰,۰۲۶۴	۰,۰۲۰۴	۰,۰۱۲۰	۰,۰۱۴۳	۰,۰۱۵۱	۰,۰۲۶۴	۰,۰۲۳۱	۰,۰۲۰۴	
برابر		برابر		برابر		برابر		
۱/۰۵	۱,۰۹	۱/۱۰	۱/۱۲	۱/۰۱	۱/۰۵	۱/۱۲	۱/۰۹	کوشش سایر هزینه ها
۰,۰۳۰۳	۰,۰۴۸۱	۰,۰۲۹۲	۰,۰۲۴۹	۰,۰۳۸۸	۰,۰۳۳۰	۰,۱۰۰۷	۰,۰۴۸۱	
برابر		برابر		برابر		برابر		

از سطح معنای ۵ درصد تی-استیودنت استفاده شده است.

منابع : : جدولهای ۴-۱ تا ۴-۶.

همانگونه که در جدول ۴-۸ دیده می شود، تفاوت معناداری (در سطح ۵٪) بین کوششهای گروه «خوراکی و دخانی» و «سایر هزینه ها» در مناطق شهری خراسان و شهری ایران وجود نداشته است. همین یافته برای گروه «خوراکی و دخانی» و «پوشاک و کفش» بین مناطق روستایی خراسان و روستایی ایران صادق بوده است. تفاوت معناداری بین کوشش «پوشاک و کفش» در استان خراسان و کل کشور وجود نداشته است.

۵. نتیجه گیری

یکی از مهمترین روشهای موجود در زمینه تجزیه و تحلیل رفتار مصرفی خانوارها در اقتصاد یک کشور برآورد منحنی انگل می باشد. منحنی انگل میزان کالایی را که هر فرد در واحد زمان و در سطوح متفاوت درآمدی خود خریداری می کند، نشان می دهد. بر اساس قانون انگل، سهم مواد غذایی با افزایش سطح زندگی کاهش می یابد. کوشش درآمدی تقاضا برای کالاهای ضروری کمتر از یک و بیشتر از صفر، و برای

کالاهای لوکس بیشتر از یک است. برای برآورد منحنی انگل، از اطلاعات مقطعی و نیز اطلاعات سری زمانی می توان استفاده کرد. در تحقیق حاضر فرض می شود که متوسط سرانه هریک از اقلام هزینه های خانوارها تابعی از متوسط هزینه کل سرانه است. همانند هوتاگر منحنی انگل بر اساس اطلاعات سری زمانی مخارج کل (بجای درآمد کل) منتشره در نتایج تفصیلی بودجه خانوارهای شهری و روستایی در سالهای مورد مطالعه با استفاده از برآزش معادلات رگرسیونی لگاریتم لگاریتمی برآورد شده است. نتایج حاصل حاکی از آن است که کشش هزینه ای کالاهای «خوراکی و دختانی» در تمام مناطق به استثنای مناطق روستایی خراسان (با سطح معنای حدود ۱۴ درصد) کمتر از یک بوده است. کشش گروه «پوشاک و کفش» در مناطق شهری خراسان برابر واحد، در مناطق روستایی خراسان، شهری و روستایی ایران کمتر از واحد و در استان خراسان و کل کشور بیشتر از واحد بوده است. کشش هزینه ای گروه «مسکن» در مناطق شهری، روستایی و کل استان خراسان یک، ولی در مناطق شهری، روستایی و کل کشور بیشتر از یک به دست آمده است. کشش هزینه ای گروه «سایر هزینه ها» در مناطق شهری خراسان، کل استان و کل کشور بیشتر از یک و در سایر موارد برابر یک بوده است.

با توجه به نتایج، مشاهده می شود که کالاهای «خوراکی و دختانی» در ردیف کالاهای ضروری قرار می گیرند. به عبارت دیگر، با افزایش مخارج (بودجه) خانوارهای استان خراسان و کشور سهم هزینه مواد «خوراکی و دختانی» در کل بودجه خانوارها کاهش می یابد. در مقابل درصد افزایش در مخارج «سایر هزینه ها» بیش از درصد افزایش در هزینه کل بوده است. بطوریکه با افزایش مخارج (بودجه) خانوارها سهم هزینه های تخصیص یافته این کالاها افزایش یافته است. نکته دیگر این که هزینه های مسکن به طور متوسط در خانوارهای روستایی چه در کشور و چه در استان خراسان - بیش از خانوارهای شهری افزایش یافته است. این امر احتمالاً به دلیل دوری روستاها از بازارهای اصلی مواد ساختمانی و بالاتر بودن هزینه حمل و نقل این مواد برای روستاها می باشد.

کتابنامه

فارسی:

جعفری صمیمی، احمد و علی رشید شمخال (۱۳۷۳)، «بررسی روند هزینه های خوراکی و غیر خوراکی خانوارها در استان خراسان و مقایسه آن با کل کشور (برآورد

منحنی انگل (۱۳۵۱-۱۳۷۳"، مجموعه مقالات سمینار استعدادهای اقتصادی و بازرگانی استان خراسان، دانشگاه فردوسی مشهد.

مرکز آمار ایران (سالهای ۱۳۵۰ تا ۱۳۸۱)، نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای روستایی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی، تهران.

مرکز آمار ایران (سالهای ۱۳۵۰ تا ۱۳۸۱)، نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای شهری، سازمان مدیریت و برنامه ریزی، تهران.

لاتین:

Banks James , Richard Blundell and Arthur Lewbel(1997), Quadratic Engel Curves And Consumer Demand, The Review of Economics and Statistics, vol. 79, issue 4, pages 527-539.

Bils Mark and Peter J. Klenow (2001), Quantifying Quality Growth, American Economic Review, vol. 91, issue 4, pages 1006-1030.

Girma Sourafel and Abbi M. Kedir(2003), Quadratic Food Engel Curves with Measurement Error: Evidence from a Budget Survey, Discussion Papers in Economics from Department of Economics, University of Leicester, No 03/17.

Hayashi Fumio (1995), Is the Japanese Extended Family Altruistically Linked? A Test Based on Engel Curves, Journal of Political Economy, vol. 103, issue 3, pages 661-74.

Trigg Andrew (2004), Deriving the Engel Curve: Pierre Bourdieu and the Social Critique of Maslow's Hierarchy of Needs, Review of Social Economy, vol. 62, issue 3, pages 393-406.

Household Expenditure Structure in Khorasan Province And Comparison with the Country as a Whole

Dr. Esmaiel Abounoori⁷

Farid Reza Iraji

Abstract

The German Statistician Ernest Engel, analyzing the budget structure has found that increasing income is associated with describing food share. In other words, income elasticity of food demand is relatively low. In this research, different expenditure elasticities in Khorasan province and Iran as a whole in respect with urban and rural areas for the period 1971-2002 are estimated and compared. The results from logarithmic regression equations and tested hypotheses indicate that the expenditure elasticities of food in urban and rural areas of Khorasan, and the country as a whole has been less than one, regarded as necessities. The expenditure elasticity of “clothing and shoes” has been more than one in urban Khorasan, about one in rural and less than one in urban Iran. Elasticity of “housing” in urban, rural and Khorasan Province have been equal to one, but in urban, rural and in Iran as a whole have been more than one. Elasticity of “the rest of Expenditure” has been more than one in urban Khorasan, Khorasan and the country as a whole, while equal to unity in other cases. Proportional reduction of food in total expenditures within urban and rural areas (regardless of the distribution and relative price changes) show increase in mean households welfare.

Keywords: Expenditure elasticity, Food, Non-food commodities, Engel curve, Khorasan province, Iran.

⁷Associate Professor of Econometrics and Social statistics, Department of Economics, University of Mazandaran, Babolsar-Iran.
Email:esmaiel.abounoori@gmail.com